

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه جغرافیا

پایان نامه برای اخذ درجه کارشناسی ارشد
در رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری

عنوان:

تحلیل فضایی - کالبدی ناهنجاری های اجتماعی در مناطق اسکان غیررسمی

مورد مطالعه : منطقه اسکان غیررسمی اسلام آباد در شهر زنجان

اساتید راهنما

دکتر کرامت الله زیاری - دکتر محسن کلانتری

استاد مشاور

دکتر ابوالفضل مشکینی

نگارنده

فریاد پرهیز

پاییز ۸۹

شماره: ۱۰۲/۲۸۰۷۷
تاریخ: ۱۹/۹/۲۹
پیوست: —

باسمه تعالی

صور تجلسه دفاع از پایان نامه تحصیلی دوره کارشناسی ارشد

با تأییدات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر (عج) جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد
آقای/خانم: فریاد پرهیز رشته: جغرافیا گرایش: برنامه ریزی شهری
تحت عنوان: تحلیل فضایی - کالبدی ناهنجاریهای اجتماعی در مناطق اسکان غیررسمی. مورد مطالعه منطقه
اسکان غیررسمی صفرآباد زنجان

که در تاریخ ۸۹/۹/۲۳ با حضور هیأت محترم داوران در دانشگاه زنجان برگزار گردید، بشرح زیر است:

قبول (با درجه: امتیاز: به حروف:) دفاع مجدد مردود
۱- عالی (۲۰-۱۸)

۲- بسیار خوب (۱۷/۹۹-۱۶)

۳- خوب (۱۵/۹۹-۱۴ به عدد)

۴- قابل قبول (۱۳/۹۹-۱۲)

عضو هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	دکتر محسن کلانتری	استادیار	
۲- استاد راهنما	دکتر کرامت اله زبیری	استاد	
۳- استاد مشاور	دکتر ابوالفضل مشگینی	استادیار	
۴- استاد ممتحن	دکتر عبدالحسین پری زنگنه	دانشیار	
۵- استاد ممتحن	دکتر رامین کیامهر	استاد یار	
۶- نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر محمود کاظمی	استاد یار	

دکتر سید حسین میر موسوی
مدیر تحصیلات تکمیلی دانشگاه

دکتر حمید جلالیان
دانشگاه علوم انسانی
معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده
تحصیلات تکمیلی

اگر شایسته تقدیم باشد

تقدیم به:

نخاه‌های مهربان و همیشه نگران، قامت‌های

استوار و همیشه مقاوم که امروزم

نتیجه‌ی دروز آنهاست،

آنان که رویش جوانه‌های اندیشه‌ام را

وام دار حضور سبز و مهربانی‌گرم آنان، هستم،

و

همه آنان که دوستان دارم.

چکیده

شهر زنجان در سال های اخیر از رشد جمعیتی و کالبدی قابل ملاحظه ای برخوردار بوده است که این رشد جمعیت بیشتر ناشی از مهاجرت های روستاییان از نقاط مختلف استان به شهر زنجان است. از جمله پیامدهای ناگوار این مهاجرت شکل گیری مناطق اسکان غیررسمی است. منطقه اسکان غیررسمی اسلام آباد از جمله مناطق بزرگ اسکان غیررسمی در شهر زنجان است که به دنبال مهاجرت گسترده روستائیان اولین واحدهای مسکونی آن از سال های ۱۳۵۰ به بعد توسط مهاجرین روستایی ساخته شده است. بر این اساس هدف این پژوهش تحلیل فضایی- کالبدی ناهنجاری های اجتماعی در منطقه اسکان غیررسمی اسلام آباد و تبیین عوامل موثر در بروز ناهنجاری ها در این منطقه انجام شده است.

روش پژوهش این تحقیق توصیفی، تحلیلی و تطبیقی است و برای شناسایی الگوهای فضایی توزیع جرایم در سطح شهر از آزمون مرکز متوسط، بیضی انحراف معیار، آزمون خوشه‌بندی، شاخص‌های نزدیک‌ترین همسایه و تخمین تراکم کرنل استفاده شده است. سپس در این پژوهش برای تشکیل پایگاه داده‌ای از نرم‌افزار *Office/Excel* و برای تحلیل تطبیقی و گرافیکی از نرم‌افزار *Arcview* در محیط سیستم اطلاعات جغرافیایی *GIS* و نرم‌افزارهای جانبی *Crime Analysis* و *Case* استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل مجموعه جرایم ارتكابی می باشد که طی یک سال در شهر زنجان و منطقه اسکان غیررسمی اسلام آباد در شهر زنجان وقوع یافته است.

یافته های این پژوهش نشان می دهد یکی از مهمترین کانون های جرایم ارتكابی در شهر زنجان بر منطقه اسکان غیررسمی اسلام آباد منطبق است و توزیع فضایی جرایم مورد بررسی در شهر زنجان و منطقه اسکان غیررسمی اسلام آباد از الگوی خوشه‌ای و متمرکز پیروی می کند. همچنین یافته های پژوهش نشان می دهد منطقه اسکان غیررسمی اسلام آباد یکی از متراکم ترین مناطق شهر زنجان است به طوری که تراکم نسبی جمعیت در این منطقه ۶ برابر بیشتر از متوسط تراکم جمعیت در شهر زنجان است و بیشترین درصد مساحت منطقه اسلام آباد به کاربری مسکونی اختصاص دارد، به طوری که ۵۶/۷ درصد از مساحت منطقه را فضاهای مسکونی تشکیل داده است و به همان میزان، نرخ وقوع بزهکاری نیز در این منطقه نسبت به سایر مناطق شهر بسیار بالاتر است.

واژگان کلیدی: مناطق اسکان غیررسمی، تحلیل کالبدی - فضایی، ناهنجاری های اجتماعی، کانون جرم خیز، اسلام آباد، شهر زنجان.

کمبود مسکن مناسب برای خانوارهای شهری کم درآمد در کشورهای در حال توسعه توأم با مهاجرت بسیار زیاد روستاییان به شهرها منجر به شکل گیری و افزایش سکونتگاه های غیررسمی شده است. این هسته های غیرمترعارف اغلب به دنبال مهاجرت روستاییان به شهرها و در نتیجه عدم توانایی شهر در جذب و پذیرش آنها در بخش های رسمی، با حداقل امکانات زندگی ایجاد شدند و متعاقب آن این مناطق زمینه ساز بروز ناهنجاری ها و عدم هماهنگی هایی در سازوکارهای شهری از یک سو و ناپیوستگی کالبدی شهر از سوی دیگر شدند؛ اینگونه سکونتگاه ها که سیمای نازیبا، خدمات پایین و ساکنینی کم توان و مشاغلی نامطمئن دارند محیطی آماده برای پذیرش ناهنجاری های اجتماعی فراهم می سازند. منطقه اسکان غیررسمی اسلام آباد از جمله مناطق بزرگ اسکان غیررسمی در شهر زنجان است که به دنبال مهاجرت گسترده روستائیان اولین واحدهای مسکونی آن از سال های ۱۳۵۰ به بعد توسط مهاجرین روستایی ساخته شده است. بر این اساس هدف این پژوهش تحلیل فضایی- کالبدی ناهنجاری های اجتماعی در منطقه اسکان غیررسمی اسلام آباد و تبیین عوامل مؤثر در بروز ناهنجاری ها در این منطقه انجام شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر مجموعه جرایم ارتكابی است که در دوره زمانی یکساله در محدوده شهر زنجان به وقوع پیوسته است.

مطالب این پژوهش در پنج فصل تهیه و گردآوری شده است. در فصل نخست طرح تحقیق شامل بیان مساله و سئولات تحقیق، فرضیه های تحقیق، ضرورت پژوهش، اهداف تحقیق، روش پژوهش و مراحل انجام آن، پیشینه پژوهش و در نهایت مفاهیم اساسی بیان شده است. در فصل دوم چارچوب نظری شامل نظریات اجتماعی جرایم شهری، نظریات مکانی جرایم شهری و در نهایت نظریه کانون های جرم خیز مورد بحث و بررسی قرار گرفت. در فصل سوم به ویژگی های جغرافیایی منطقه اسلام آباد (صفرآباد) پرداخته شد. فصل چهارم به تحلیل یافته ها و آزمون فرضیات از طریق روش های آماری و گرافیک مبنا و نرم افزار Arcview در محیط سیستم اطلاعات جغرافیایی GIS و نرم افزارهای جانبی Crime Analysis و Case استفاده شده است و در فصل پنجم نتیجه گیری از تمام مباحث مطرح شده و پیشنهادات و راهکارهای مؤثر به منظور کنترل و پیشگیری از بزهکاری در منطقه اسکان غیررسمی اسلام آباد تشریح شده است.

صفحه فهرست مطالب
ج چکیده
ح مقدمه
۱ فصل اول: طرح تحقیق
۲ ۱-۱- بیان مساله و سئولات تحقیق
۷ ۲-۱- فرضیه های تحقیق
۷ ۳-۱- ضرورت پژوهش
۸ ۴-۱- اهداف تحقیق
۹ ۵-۱- قلمرو تحقیق
۹ ۱-۵-۱- قلمرو مکانی
۱۰ ۲-۵-۱- قلمرو زمانی
۱۰ ۳-۵-۱- قلمرو موضوعی
۱۰ ۶-۱- روش پژوهش و مراحل انجام آن
۱۱ ۷-۱- ابزارگردآوری اطلاعات
۱۱ ۸-۱- جامعه آماری
۱۲ ۹-۱- موانع و محدودیتهای پژوهش
۱۲ ۱۰-۱- مفاهیم و واژههای کلیدی
۱۵ ۱۱-۱- پیشینه پژوهش
۲۲ فصل دوم : چارچوب نظری
۲۳ مقدمه
۲۴ ۱-۲- نظریات اجتماعی جرایم شهری
۲۴ ۱-۲-۱- نظریه نابسامانی اجتماعی و جرم
۲۴ ۲-۱-۲- نظریه اثر بخشی اجتماعی
۲۵ ۳-۱-۲- نظریه پلیس بیشتر، جرم کمتر
۲۵ ۴-۱-۲- پروفایل سن و جرم
۲۶ ۵-۱-۲- مدل اکولوژیکی- مناسباتی خشونت اجتماع
۲۸ ۲-۲- نظریات مکانی جرایم شهری
۲۸ ۱-۲-۲- مکتب شیکاگو (بوم شناسی)

۲۹ مکتب اثبات گرایی	۲-۲-۲
۲۹ جرم شناسی محیطی	۳-۲-۲
۳۰ نظریه سفر مجرمانه	۴-۲-۲
۳۱ نظریه ارتباط جرم با تراکم جمعیت	۵-۲-۲
۳۱ تئوری چشمان خیابان	۶-۲-۲
۳۲ نظریه پنجره‌های شکسته	۷-۲-۲
۳۳ نظریه پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی	۸-۲-۲
۳۴ رابطه بین توسعه پایدار شهری و نگرش پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی	۱-۸-۲-۲
۳۵ نظریه " فضای قابل دفاع " نیومن	۹-۲-۲
۳۷ نظریه انتخاب منطقی	۱۰-۲-۲
۳۸ نظریه الگوی جرم	۱۱-۲-۲
۳۸ نظریه فعالیت روزمره/ سبک زندگی	۱۲-۲-۲
۳۹ مطالعه بزهکاری و مکان های بزه	۱۳-۲-۲
۴۰ نظریه کانون های جرم خیز	۳-۲
۴۲ انواع نقاط جرم خیز	۱-۳-۲
۴۲ مکان های تکرار بزهکاری	۱-۱-۳-۲
۴۲ بزه دیده گان مکرر	۲-۱-۳-۲
۴۲ مکان های جرم خیز در سطح خیابان ها	۳-۱-۳-۲
۴۳ نقاط جرم خیز در سطح مناطق و محلات	۴-۱-۳-۲
۴۳ کاربرد نقشه و نرم افزارهای اختصاصی در تحلیل مکان های جرم خیز	۲-۳-۲
۴۴ روش های گرافیکی نمایش کانون های جرم خیز	۳-۳-۲
۴۴ نقشه نقطه‌ای	۱-۳-۳-۲
۴۵ ترسیم نقشه‌های موضوعی از محدوده‌های جغرافیایی	۲-۳-۳-۲
۴۵ ترسیم نقشه‌های موضوعی شبکه‌ای	۳-۳-۳-۲
۴۵ روش درون‌یابی و روش هموارسازی سطح پیوسته	۴-۳-۳-۲
۴۶ کانون های جرم خیز فضایی و زمانی	۴-۳-۲
۴۹ فصل سوم: ویژگی های جغرافیایی منطقه اسلام آباد (صفرآباد)	
۵۰ مقدمه	
۵۰ ۱-۳ موقعیت شهر زنجان و ویژگی های طبیعی آن	
۵۲ ۲-۳ بررسی ساختار کالبدی و گسترش فضایی شهر زنجان	

۵۵ ۳-۳- ویژگی‌های جمعیتی شهر زنجان
۵۶ ۴-۳- تکوین، رشد و گسترش کالبدی منطقه اسلام آباد
۵۷ ۳-۴-۱- حدود منطقه اسلام آباد
۵۹ ۳-۴-۲- ویژگی‌های جمعیتی منطقه اسلام آباد
۵۹ ۳-۴-۲-۱- تعداد جمعیت
۵۹ ۳-۴-۲-۲- تعداد و بعدخانوار
۶۰ ۳-۴-۲-۳- تراکم جمعیت در منطقه اسلام آباد
۶۲ ۳-۴-۳- ویژگی‌های کالبدی منطقه اسلام آباد
۶۲ ۳-۴-۳-۱- کاربری اراضی
۶۵ ۳-۴-۳-۲- کیفیت بناهای منطقه اسلام آباد
۶۷ ۳-۴-۳-۳- اسکلت واحدهای ساختمانی
۶۹ ۳-۴-۳-۴- نمای واحدهای ساختمانی
۷۱ ۳-۴-۳-۵- قدمت واحدهای ساختمانی
۷۳ ۳-۴-۳-۶- تعداد طبقات واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد
۷۴ ۳-۴-۳-۷- سطح اشغال یا رابطه توده و فضای ساختمانی
۷۶ ۳-۴-۳-۸- تراکم ساختمانی
۷۸ ۳-۴-۳-۹- نظام تفکیک قطعات ساختمانی
۸۰ ۳-۴-۴- ویژگی‌های اقتصادی- اجتماعی منطقه اسلام آباد
۸۲ ۳-۴-۵- طرح‌های توسعه شهر زنجان و منطقه اسلام آباد
۸۳ ۳-۴-۶- جمع بندی ویژگی‌های جغرافیایی منطقه اسلام آباد
۸۶ فصل چهارم: تحلیل یافته‌ها و آزمون فرضیات
۸۷ ۴-۱- معرفی جامعه آماری
۸۷ ۴-۱-۱- تحلیل فضایی نوع و میزان بزهکاری در منطقه اسلام آباد و در مقایسه با شهر زنجان
۹۰ ۴-۱-۲- شناسایی و تحلیل الگوهای فضایی وقوع بزهکاری در منطقه اسلام آباد و در مقایسه با شهر زنجان
۹۰ ۴-۱-۲-۱- روش‌های آماری گرافیک مبنا
۱۱۱ ۴-۱-۲-۲- آزمون خوشه بندی
۱۱۱ ۴-۱-۲-۳- شاخص نزدیکیترین همسایه
۱۱۳ ۴-۱-۲-۴- آزمون تخمین تراکم کرنل
۱۴۳ ۴-۱-۲-۵- تحلیل رابطه وقوع بزهکاری و تراکم جمعیت در منطقه اسلام آباد

۱۴۹ ۴-۱-۲-۶- تحلیل رابطه وقوع بزهکاری با میزان و ترکیب کاربری ها
۱۵۴ ۴-۲- آزمون فرضیات
۱۵۹ ۴-۳- جمع بندی
۱۶۳ فصل پنجم: نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات
۱۶۴ ۵-۱- نتیجه گیری
۱۷۱ ۵-۲- ارائه پیشنهادات
۱۷۲ منابع و ماخذ

صفحه	فهرست جداول
۹	جدول شماره ۱-۱: بررسی نوع و میزان جرایم ارتكابی در شهر زنجان و منطقه اسلام آباد
۵۶	جدول شماره ۱-۳: جمعیت شهر زنجان و جمعیت شهری استان زنجان طی سال‌های ۸۵-۱۳۴۵
۵۶	جدول شماره ۲-۳: رشد جمعیت شهر زنجان و جمعیت شهری استان طی سال‌های ۸۵-۱۳۴۵
۶۰	جدول شماره ۳-۳: تعداد و بعد خانوار در شهر زنجان و منطقه اسلام آباد
۶۱	جدول شماره ۴-۳: تراکم خالص و ناخالص مسکونی در منطقه اسلام آباد و مقایسه آن با شهر زنجان در سال ۱۳۸۵
۶۱	جدول شماره ۵-۳: سرانه خالص و ناخالص مسکونی در منطقه اسلام آباد و مقایسه آن با شهر زنجان در سال ۱۳۸۵
۶۴	جدول شماره ۶-۳: ویژگی‌های کاربری اراضی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۶۶	جدول شماره ۷-۳: کیفیت بناهای منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۶۸	جدول شماره ۸-۳: اسکلت واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۷۰	جدول شماره ۹-۳: نمای واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۷۲	جدول شماره ۱۰-۳: قدمت واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۷۳	جدول شماره ۱۱-۳: تعداد طبقات ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۷۵	جدول شماره ۱۲-۳: سطح اشغال واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۷۷	جدول شماره ۱۳-۳: تراکم واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۷۸	جدول شماره ۱۴-۳: نظام تفکیک قطعات ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۸۸	جدول شماره ۱-۴: وضعیت نوع و میزان جرایم ارتكابی در شهر زنجان
۸۹	جدول شماره ۲-۴: بررسی نوع و میزان جرایم ارتكابی در منطقه اسلام آباد (صفرآباد)
۱۱۱	جدول شماره ۳-۴: نتایج تحلیل شاخص نزدیک ترین همسایه ارتكاب بزهکاری در شهر زنجان
۱۴۴	جدول شماره ۴-۴: تراکم خالص و ناخالص مسکونی در منطقه اسلام آباد و مقایسه آن با شهر زنجان در سال ۱۳۸۵
۱۴۴	جدول شماره ۵-۴: سرانه خالص و ناخالص مسکونی در منطقه اسلام آباد و مقایسه آن با شهر زنجان در سال ۱۳۸۵
۱۵۲	جدول شماره ۶-۴: فراوانی و درصد وقوع جرایم در کاربری‌های مختلف منطقه اسلام آباد و مقایسه آن با شهر زنجان
۱۵۳	جدول شماره ۷-۴: فراوانی و درصد وقوع جرایم در کاربری‌های مختلف شهر زنجان

صفحه	فهرست اشکال، تصاویر و نمودارها
۲۶	شکل شماره ۱-۲: پروفایل سن-جنس
۲۷	شکل شماره ۲-۲: مدل مناسباتی-اکولوژیکی خشونت اجتماع
۳۹	شکل شماره ۳-۲: مثلث تحلیل مسئله
۴۷	شکل شماره ۴-۲: انواع کانون های جرم خیز فضایی
۴۸	شکل شماره ۵-۲: سه نوع از کانون جرم خیز زمانی
۳۱	تصویر شماره ۱-۲: امکان نظارت مستقیم برخیابان از طریق پنجره ها و تراس ها
۳۲	تصویر شماره ۲-۲: پنجره های شکسته
۳۳	نمودار شماره ۱-۲: فرضیه پنجره های شکسته
۵۹	نمودار شماره ۱-۳: درصد تعداد جمعیت منطقه اسلام آباد
۶۰	نمودار شماره ۲-۳: درصد بعد خانوار در شهر زنجان و منطقه اسلام آباد
۶۵	نمودار شماره ۳-۳: کاربری اراضی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۶۶	نمودار شماره ۴-۳: کیفیت بناهای منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۶۸	نمودار شماره ۵-۳: اسکلت واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۷۰	نمودار شماره ۶-۳: نمای واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۷۲	نمودار شماره ۷-۳: قدمت واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۷۴	نمودار شماره ۸-۳: تعداد طبقات واحدهای ساختمانی در منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۷۵	نمودار شماره ۹-۳: سطح اشغال واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۷۷	نمودار شماره ۱۰-۳: تراکم واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۷۹	نمودار شماره ۱۱-۳: نظام تفکیک قطعات ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵

صفحه	فهرست نقشه ها
۶	نقشه شماره ۱-۱: محدوده های تمرکز بزهکاری در شهر زنجان
۵۴	نقشه شماره ۱-۳: مراحل گسترش شهر زنجان
۵۸	نقشه شماره ۲-۳: موقعیت منطقه اسلام آباد در شهر زنجان
۶۲	نقشه شماره ۳-۳: تراکم نسبی جمعیت در منطقه اسلام آباد
۶۵	نقشه شماره ۴-۳: کاربری اراضی منطقه اسلام آباد
۶۷	نقشه شماره ۵-۳: کیفیت بناهای منطقه اسلام آباد
۶۹	نقشه شماره ۶-۳: اسکلت واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد
۷۱	نقشه شماره ۷-۳: نمای واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد
۷۳	نقشه شماره ۸-۳: قدمت واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد
۷۴	نقشه شماره ۹-۳: تعداد طبقات واحدهای ساختمانی در منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۷۶	نقشه شماره ۱۰-۳: سطح اشغال واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۷۸	نقشه شماره ۱۱-۳: تراکم واحدهای ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۷۹	نقشه شماره ۱۲-۳: نظام تفکیک قطعات ساختمانی منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
۸۹	نقشه شماره ۱-۴: توزیع نقطه ای کل جرایم ارتكابی در شهر زنجان
۹۰	نقشه شماره ۲-۴: توزیع نقطه ای کل جرایم ارتكابی منطقه اسلام آباد (صفرآباد)
۹۲	نقشه شماره ۳-۴: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار کل جرایم در محدوده شهر زنجان
۹۲	نقشه شماره ۴-۴: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار کل جرایم در منطقه اسلام آباد
۹۳	نقشه شماره ۵-۴: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم شرارت و درگیری در شهر زنجان
۹۴	نقشه شماره ۶-۴: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم شرارت و درگیری در منطقه اسلام آباد
۹۵	نقشه شماره ۷-۴: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم اعتیاد و سوءمصرف مواد مخدر در شهر زنجان
۹۵	نقشه شماره ۸-۴: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم اعتیاد و سوءمصرف مواد مخدر در منطقه اسلام آباد
۹۶	نقشه شماره ۹-۴: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم ایجاد مزاحمت خیابانی در شهر زنجان
۹۶	نقشه شماره ۱۰-۴: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم ایجاد مزاحمت خیابانی در منطقه اسلام آباد
۹۷	نقشه شماره ۱۱-۴: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم قاچاق مواد مخدر در شهر زنجان
۹۸	نقشه شماره ۱۲-۴: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم قاچاق مواد مخدر در منطقه اسلام

- آباد
- ۹۹ نقشه شماره ۴-۱۳: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم رابطه نامشروع خیابانی در شهر زنجان
- ۹۹ نقشه شماره ۴-۱۴: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم رابطه نامشروع خیابانی در منطقه اسلام آباد
- ۱۰۰ نقشه شماره ۴-۱۵: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم رابطه نامشروع جنسی در شهر زنجان
- ۱۰۰ نقشه شماره ۴-۱۶: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم رابطه نامشروع جنسی در منطقه اسلام آباد
- ۱۰۱ نقشه شماره ۴-۱۷: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم سرقت منازل در شهر زنجان
- ۱۰۲ نقشه شماره ۴-۱۸: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم سرقت منازل در منطقه اسلام آباد ...
- ۱۰۳ نقشه شماره ۴-۱۹: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم سرقت وسایل نقلیه در شهر زنجان ...
- ۱۰۳ نقشه شماره ۴-۲۰: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم سرقت وسایل نقلیه در منطقه اسلام آباد
- ۱۰۴ نقشه شماره ۴-۲۱: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم فروش کالاهای ممنوعه در شهر زنجان
- ۱۰۴ نقشه شماره ۴-۲۲: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم فروش کالاهای ممنوعه در منطقه اسلام آباد
- ۱۰۵ نقشه شماره ۴-۲۳: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم سرقت مغازه در شهر زنجان
- ۱۰۵ نقشه شماره ۴-۲۴: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم سرقت مغازه در منطقه اسلام آباد
- ۱۰۶ نقشه شماره ۴-۲۵: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم قاچاق کالا در شهر زنجان
- ۱۰۶ نقشه شماره ۴-۲۶: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم قاچاق کالا در منطقه اسلام آباد
- ۱۰۷ نقشه شماره ۴-۲۷: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم خرید و فروش اموال مسروقه در شهر زنجان
- ۱۰۷ نقشه شماره ۴-۲۸: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم خرید و فروش اموال مسروقه در منطقه اسلام آباد
- ۱۰۸ نقشه شماره ۴-۲۹: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم کیف زنی و جیب بری در شهر زنجان
- ۱۰۸ نقشه شماره ۴-۳۰: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم کیف زنی و جیب بری در منطقه اسلام آباد
- ۱۰۹ نقشه شماره ۴-۳۱: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم سرقت مکان های دولتی در شهر زنجان
- ۱۰۹ نقشه شماره ۴-۳۲: مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم سرقت مکان های دولتی در منطقه

- اسلام آباد
- ۱۱۰ نقشه شماره ۳۳-۴ : مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم قتل در شهر زنجان
- ۱۱۰ نقشه شماره ۳۵-۴ : مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار جرم قتل در منطقه اسلام آباد
- ۱۱۵ نقشه شماره ۳۶-۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز کل جرایم ارتكابی در سطح شهر زنجان با استفاده از تخمین تراکم کرنل
- ۱۱۵ نقشه شماره ۳۷-۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز کل جرایم ارتكابی در منطقه اسلام آباد با استفاده از تخمین تراکم کرنل
- ۱۱۷ نقشه شماره ۳۸-۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرایم شرارت و درگیری در سطح شهر زنجان با استفاده از تخمین تراکم کرنل
- ۱۱۷ نقشه شماره ۳۹-۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم شرارت و درگیری در منطقه اسلام آباد با استفاده از تخمین تراکم کرنل
- ۱۱۹ نقشه شماره ۴۰-۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم اعتیاد و سوءمصرف مواد مخدر در شهر زنجان با استفاده از تخمین تراکم کرنل
- ۱۱۹ نقشه شماره ۴۱-۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم اعتیاد و سوءمصرف مواد مخدر در منطقه اسلام آباد با استفاده از تخمین تراکم کرنل
- ۱۲۱ نقشه شماره ۴۲-۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم ایجاد مزاحمت خیابانی در شهر زنجان با استفاده از تخمین تراکم کرنل
- ۱۲۱ نقشه شماره ۴۳-۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم ایجاد مزاحمت خیابانی در منطقه اسلام آباد با استفاده از تخمین تراکم کرنل
- ۱۲۳ نقشه شماره ۴۴-۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم قاچاق مواد مخدر در شهر زنجان با استفاده از تخمین تراکم کرنل
- ۱۲۳ نقشه شماره ۴۵-۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم قاچاق مواد مخدر در منطقه اسلام آباد با استفاده از تخمین تراکم کرنل
- ۱۲۵ نقشه شماره ۴۶-۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم رابطه نامشروع خیابانی در شهر زنجان با استفاده از تخمین تراکم کرنل
- ۱۲۵ نقشه شماره ۴۷-۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم رابطه نامشروع خیابانی در منطقه اسلام آباد با استفاده از تخمین تراکم کرنل
- ۱۲۸ نقشه شماره ۴۸-۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم رابطه نامشروع جنسی در شهر زنجان با استفاده از تخمین تراکم کرنل
- ۱۲۸ نقشه شماره ۴۹-۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم رابطه نامشروع جنسی در منطقه اسلام آباد

- آباد با استفاده از تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۵۰ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم سرقت منازل در شهر زنجان با استفاده از
 ۱۲۹ تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۵۱ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم سرقت منازل در منطقه اسلام آباد با
 ۱۲۹ استفاده از تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۵۲ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم سرقت وسایل نقلیه در شهر زنجان با
 ۱۳۱ استفاده از تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۵۳ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم سرقت وسایل نقلیه در منطقه اسلام آباد
 ۱۳۱ با استفاده از تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۵۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم فروش کالاهای ممنوعه در شهر زنجان
 ۱۳۲ با استفاده از تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۵۵ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم فروش کالاهای ممنوعه در منطقه اسلام
 ۱۳۳ آباد با استفاده از تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۵۶ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم سرقت مغازه در شهر زنجان با استفاده از
 ۱۳۴ تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۵۷ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم سرقت مغازه در منطقه اسلام آباد با
 ۱۳۵ استفاده از تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۵۸ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم قاچاق کالا در شهر زنجان با استفاده از
 ۱۳۶ تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۵۹ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم قاچاق کالا در منطقه اسلام آباد با
 ۱۳۶ استفاده از تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۶۰ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم خرید و فروش اموال مسروقه در شهر
 ۱۳۷ زنجان با استفاده از تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۶۱ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم خرید و فروش اموال مسروقه در منطقه
 ۱۳۸ اسلام آباد با استفاده از تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۶۲ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم کیف زنی و جیب بری در شهر زنجان با
 ۱۳۹ استفاده از تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۶۳ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم کیف زنی و جیب بری در منطقه اسلام
 ۱۳۹ آباد با استفاده از تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۶۴ : توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم سرقت مکان های دولتی در شهر زنجان
 ۱۴۰

- با استفاده از تخمین تراکم کرنل
 نقشه شماره ۴-۶۵: توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم سرقت مکان های دولتی در منطقه اسلام آباد با استفاده از تخمین تراکم کرنل
 ۱۴۱
 نقشه شماره ۴-۶۶: توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم قتل در شهر زنجان با استفاده از تخمین تراکم کرنل
 ۱۴۲
 نقشه شماره ۴-۶۷: توزیع فضایی کانون های تمرکز جرم قتل در منطقه اسلام آباد با استفاده از تخمین تراکم کرنل
 ۱۴۲
 نقشه شماره ۴-۶۸: تراکم نسبی جمعیت در شهر زنجان در سال ۱۳۸۵
 ۱۴۵
 نقشه شماره ۴-۶۹: تراکم نسبی جمعیت در منطقه اسلام آباد در سال ۱۳۸۵
 ۱۴۵
 نقشه شماره ۴-۷۰: تعداد جرم در بلوک های آماری شهر زنجان
 ۱۴۶
 نقشه شماره ۴-۷۱: تعداد جرم در بلوک های آماری منطقه اسلام آباد
 ۱۴۶
 نقشه شماره ۴-۷۲: نرخ جرم به جمعیت در بلوک های آماری شهر زنجان
 ۱۴۷
 نقشه شماره ۴-۷۳: نرخ جرم به جمعیت در بلوک های آماری منطقه اسلام آباد
 ۱۴۷
 نقشه شماره ۴-۷۴: کاربری های اراضی در شهر زنجان
 ۱۵۰
 نقشه شماره ۴-۷۵: کاربری های اراضی در منطقه اسلام آباد
 ۱۵۰
 نقشه شماره ۴-۷۶: پراکندگی مراکز انتظامی در شهر زنجان و موقعیت اسلام آباد نسبت به آنها
 ۱۵۱

فصل دوم :

چارچوب نظری

مقدمه

شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه در مقایسه با کشورهای توسعه یافته رشد بسیار سریع و سرسام آوری دارد. در شاهد این جمله می توان به این مستندات اشاره کرد که سهم جمعیت شهرهای ۱۰۰۰۰۰ نفری کشورهای در حال توسعه بین سال های ۱۹۵۰ تا ۱۹۷۰ به میزان ۸۳ درصد افزایش یافته است، در حالی که این رقم در کشورهای توسعه یافته ۳۵ درصد بوده است. همچنین سهم جمعیت شهرهای یک میلیونی یا بیشتر در کشورهای در حال توسعه به میزان ۱۳۶ درصد افزایش یافت، در حالی که این رقم در کشورهای توسعه یافته ۴۷ درصد بوده است. از این رو شهرهای کشورهای در حال توسعه با مسائلی نظیر افزایش نرخ بیکاری، شکل گیری اقتصاد غیررسمی، مسکن غیررسمی، خشونت، ناهنجاری های اجتماعی، بزهکاری و جرم و جنایت روبه رو شده اند. در این میان محیط شهری زمینه مستعدی برای ارتکاب انواع جرایم به شمار می رود. شهر به عنوان مرکز فرایندهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی به عنوان مکانی برای گرد هم آمدن مردم از فرهنگ ها، نژادها و مذاهب مختلف است. شهر اغلب مکان تنازعات اجتماعی و طبقه ای شدید بر سر منابع اقتصادی کم یاب و همچنین قدرت سیاسی می باشد. به خاطر گمنامی نسبی زندگی شهری، مکانی جالب برای عناصر بسیار نامطلوب اجتماع به حساب می آید. همچنین خیابان های شهر مکانی برای شورش، تظاهرات و حتی انقلاب فراهم آورده اند. رشد بیش از حد جمعیت در کشورهای جهان سوم موجب رشد بی قواره شهرها شده است، که در آن تسهیلات رفاهی عمومی بسیار کم می باشد. کمبود مسکن، آب، برق و تسهیلات حمل و نقل در این شهرها به شدت احساس می گردد. در این شرایط زاغه هایی رشد کرده اند که موجب کاهش کیفیت محیط و افزایش انواع ناهنجاری های اجتماعی و جرایم شده اند.

همزمان با این تغییرات امروزه مطالعات جغرافیای شهری به مرزهای جدیدی گام نهاده است و افق های نوینی را در زمینه بررسی مسایل شهر تجربه می کند. توجه به کیفیت زندگی، رفاه اجتماعی، توزیع عادلانه درآمد، ثروت و امکانات، توجه به تأثیر فضا و ساخت و سازهای شهر در رفتارهای فردی و اجتماعی، بررسی جغرافیایی جرم و جنایت و ناهنجاری های اجتماعی در شهرها و همچنین طراحی محیط شهری برای پیشگیری از جرم و کاهش سطح جرایم شهری از این جمله است.

تحلیل جغرافیایی و فضایی جرایم در حوزه شهرها از گرایش های نوینی است که می کوشد تا این جنبه از مسایل شهری بشر امروز را مورد مطالعه قرار دهد و با تکیه بر ابزار و فناوری های تحلیل جغرافیایی جهت مقابله با ناهنجاری های اجتماعی و پیشگیری از جرم راهبردها و راهکارهای مناسب ارائه دهد.

از این رو در این فصل ابتدا کانون نظریه پردازی در مورد جرایم شهری که بیشتر حول متغیرهای اجتماعی متمرکز است مورد بحث و بررسی قرار گرفته است و سپس به تحلیل نظریه های مکانی جرم و نظریه مکان های جرم خیز شهری پرداخته شده است.

۲-۱- نظریات اجتماعی جرایم شهری

۲-۱-۱- نظریه نابسامانی اجتماعی و جرم^۱

بر طبق این دیدگاه نابسامانی روزافزون اجتماعی در نتیجه افزایش بیش از حد جرایم می باشد. شاو و مک کی^۲ (۱۹۴۲) سه فاکتور اجتماعی را شناسایی کرده اند که سازمان اجتماعی را کاهش می دهند. این سه فاکتور مشتمل بر منزلت پایین اقتصادی، ناهمگنی قومی و نژادی و تحرک مسکونی می باشد. افزون بر این سامپسون و گراوز^۳ (۱۹۸۹) اختلال و نابسامانی خانوادگی و شهرنشینی را به عنوان دلایل نابسامانی اجتماعی بیان نموده اند. پژوهش های تجربی میت، هاگس و مک دووال^۴ (۱۹۹۱)، سامپسون (۱۹۹۷)، سامپسون و گراوز (۱۹۸۹) و وارنر و پیرس^۵ (۱۹۹۳) نظریه نابسامانی اجتماعی و جرم را تایید کرده اند (Ochsen, 2010: 53).

این نظریه بر این باور است که توانایی طبیعی مردم در کنترل بزهکاری در محلاتشان در شماری از مناطق به وسیله گردش مسکونی و شبکه مهاجرت تضعیف می گردد. این تغییرات هم شبکه های اجتماعی را مختل می سازد یا از تشکیل چنین شبکه هایی جلوگیری به عمل می آورد. از آن جایی که براساس نظریه نابسامانی اجتماعی، این شبکه ها مسئول کنترل اجتماعی در محلات هستند، بنابراین فقدان آنها منجر به سطوح بسیار بالای تبهکاری می گردد. افزون بر این، سایر فاکتورها نظیر فقر و نژادگرایی، به عنوان شبکه های اجتماعی در حال تضعیف شناسایی شده اند.

۲-۱-۲- نظریه اثر بخشی اجتماعی^۶

شواهد جدید از مکتب شیکاگو بر نقش اثر بخشی اجتماعی تاکید کرده اند، که به معنای "تمایل ساکنان محلی برای دخالت در سرنوشت خود به منظور ساختن آینده ای مطلوب می باشد". افزون بر این، اثر بخشی اجتماعی متکی به "اعتماد متقابل و استحکام در بین افراد محله می باشد" (Sampson, Raudenbush and Earls, 1997: 919).

بر همین مبنا، محلاتی که دارای اثر بخشی اجتماعی بالایی هستند دارای جرم و بی نظمی کمتری در مقایسه با محلاتی هستند که دارای سطوح پایینی از اثر بخشی اجتماعی می باشند. اثر

¹ Social disorganization theory

² Shaw and Mckay

³ Sampson and Groves

⁴ Miethe, Hughes, and McDowall

⁵ Warner and Pierce

⁶ Social efficacy